

Крисанова Олександра,

*здобувачка ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю «Психологія»,
курсант, Національна академія внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Сняткова Тетяна, доктор філософії, доцент кафедри
юридичної психології, Національна академія внутрішніх справ*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСІБ ІЗ БОЙОВОЮ ТРАВМОЮ: ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ТА БАР'ЄРИ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ПСИХОЛОГА

Психологічний супровід осіб із бойовою травмою в умовах повномасштабної війни в Україні є одним із ключових напрямів сучасної практичної психології. Бойова психічна травма формується внаслідок переживання екстремальних подій, пов'язаних із загрозою життю, пораненнями, втратою побратимів або тривалим перебуванням у зоні бойових дій, і часто проявляється у вигляді посттравматичного стресового розладу, тривожних і депресивних станів [2].

У наукових джерелах бойова психічна травма розглядається як патологічний функціональний стан центральної нервової системи, що виникає внаслідок інтенсивного або тривалого впливу факторів бойового стресу та призводить до порушення механізмів психічної саморегуляції. За таких умов поведінка постраждалої особи значною мірою визначається фізіологічними реакціями на стрес, що обмежує можливості свідомого контролю, знижує адаптивність і ускладнює процес психологічного відновлення та повернення до повноцінного соціального функціонування. [3, с. 287]

Психологічний супровід осіб із бойовою травмою передбачає комплексну підтримку, спрямовану на стабілізацію емоційного стану, зниження симптомів посттравматичного стресового розладу та відновлення адаптаційних ресурсів особистості, що потребує значних ресурсів фахівця та міждисциплінарного підходу, тісної взаємодії психологів із іншими спеціалістами.

Ефективність психологічного супроводу значною мірою залежить від дотримання етичних стандартів професійної діяльності. До базових принципів психологічної підтримки належать конфіденційність, добровільність участі, інформована згода, повага до гідності клієнта та недопущення ретравматизації. У роботі з військовими та ветеранами важливим аспектом є також урахування специфіки військового середовища, наявності субординації та впливу бойового досвіду на особистість військовослужбовця. Порушення етичних норм може призводити до втрати довіри клієнта до психолога та зниження ефективності психотерапевтичного втручання.

Важливим чинником ефективної психологічної допомоги є професійна резильєнтність психолога. Постійна взаємодія з клієнтами, які брали участь у бойових діях, мали поранення, втратили побратимів, пережили полон, підвищує ризик розвитку вторинної травматизації та емоційного вигорання фахівця.

Постійний контакт із травматичними наративами клієнтів і необхідність поєднання емпатійності та професійного дистанціювання формують внутрішній

конфлікт між особистісним залученням та вимогами ролі. В цьому контексті особливої актуальності набуває вторинний посттравматичний стресовий розлад, що може розвинути у фахівців-психологів, які впродовж тривалого часу працюють із ветеранами та постраждалими від війни [1, с. 12].

До основних бар'єрів професійної резильєнтності належать надмірне навантаження, дефіцит ресурсів, недостатня супервізійна підтримка, а також особистісні особливості спеціаліста.

Формування та підтримка резильєнтності фахівця-психолога передбачають розвиток навичок саморегуляції, регулярну супервізію, дотримання балансу між професійною діяльністю та особистим життям, а також використання доказових методів психологічної допомоги.

Отже, психологічний супровід осіб із бойовою психічною травмою та посттравматичним стресовим розладом є складним видом професійної діяльності, що здійснюється в умовах підвищеного емоційного навантаження, етичної відповідальності та високого ризику професійних деформацій. Психологічний супровід осіб із бойовою травмою має ґрунтуватися на поєднанні етичної відповідальності та підтримці професійної стійкості фахівця – резильєнтності, що є необхідною умовою ефективної допомоги в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Брюховецька О. В., Чаусова Т. В. Організаційно-психологічний супровід формування професійно важливих якостей у майбутніх психологів в умовах психологічної кризи в Україні. *Bulletin of Postgraduate education: Ser.«Social and Behavioral Sciences; Management and Administration»*. Vol. 32(61). 2025. P. 14–36. URL: [https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-32\(61\)-14-36](https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-32(61)-14-36)

2. Кокун О. М. Психологічна допомога військовослужбовцям у бойових умовах: навч.-метод. посіб. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2022.

3. Малина О. Г. Особливості психологічної допомоги військовослужбовцям із бойовою психічною травмою. *Psychological Patterns of Social Processes and Personality Development in Modern Society*. P. 283–297. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-362-0-16>